

สื่อมวลชนไทย: จิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ

วัฒณี ภูวทิศ

ภาควิชาบรรณศาสตร์และวารสารศาสตร์ดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จังหวัดปทุมธานี 12110

E-mail: wattanee.p@bu.ac.th

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ วัฒณี ภูวทิศ ภาควิชาบรรณศาสตร์และวารสารศาสตร์ดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

9/1 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน เขตคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12110

E-mail: wattanee.p@bu.ac.th

วันที่รับบทความ: 8 กรกฎาคม 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 25 พฤศจิกายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2565

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของสื่อมวลชนผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมทางวิชาชีพต่อการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ **วิธีการวิจัย** ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน โดยคัดเลือกแบบหลายขั้นตอนและเฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างเป็นสื่อมวลชน จำนวน 200 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอ้างอิงโดยใช้การทดสอบค่าที **ผลการวิจัย** ตัวแปรการเข้าร่วมอบรมวิชาชีพสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ โดยผู้ที่เข้าร่วมการอบรมทางวิชาชีพมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อข่าวระดับปานกลาง ส่วนผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพมีจิตสำนึกในการสื่อข่าวระดับน้อย การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อขึ้นอยู่กับสถานการณ์ **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** ผู้สื่อข่าวต้องนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด เมื่อเกิดความผิดพลาดต้องรีบแก้ไขทันทีเพราะเป็นความรับผิดชอบของสื่อมวลชน รวมทั้งการคัดเลือกและประเมินผลข้อมูลควรต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้กระทำผิดและครอบครัวผู้เสียหาย

คำสำคัญ: จิตสำนึกเชิงจริยธรรม การสื่อข่าว ยุคหลอมรวมสื่อ สื่อมวลชนไทย

Thai mass media: Ethical consciousness in news reporting in the era of mass media convergence

Wattanee Phoovatis

School of Communication Arts, Bangkok University, Pathum Thani 12110

E-mail: wattanee.p@bu.ac.th

Correspondence concerning this article should be addressed to **Wattanee Phoovatis**, Bangkok University,
9/1 Moo 5, Phahonyothin Rd, Khlong Nueng, Khlong Luang District, Pathum Thani 12110
E-mail: wattanee.p@bu.ac.th

Received date: July 8, 2019 Revised date: November 25, 2020 Accepted date: February 15, 2022

Abstract

PURPOSES: To investigate and compare the difference of the ethical consciousness between participants and non-participants in the professional training programs on news reporting in the era of mass media convergence. **METHODS:** Mixed methodology and the purposive multistage sampling method for the sample of 200 mass media people were adopted. The research instrument used in collecting the data was a questionnaire and an interview schedule to measure the ethical consciousness in news reporting in the mass media convergence era based on nine hypothetical situations. **RESULTS:** The professional training programs variables indirectly affected ethical consciousness in news reporting. Participants in the professional training programs had an ethical consciousness at a moderate level, while non-participants in professional training programs had an ethical consciousness at a low level. The ethical reasoning in news reporting in the mass media convergence era depended on the situation. **THEORY/POLICY IMPLICATIONS:** Mass media reporters are advised to report accurate facts to avoid misunderstanding. Even when news reporting goes wrong, reporters have to resolve problems immediately as it is a crucial responsibility of mass media. Data selection and data evaluation should be careful not to affect the rights of offender privacy and victims' families.

Keywords: Ethical consciousness, news reporting, era of mass media convergence, Thai mass media

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารทั้งต่อองค์กรข่าวและบุคลากรด้านวารสารศาสตร์ทำให้สื่อมวลชนไทยต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อนำเสนอข่าวสารไปสู่ผู้รับสารได้ทันทั่วถึงยิ่งขึ้น

ภายใต้แนวความคิดการสื่อสารแบบหลอมรวมสื่อที่มีการใช้สื่อเก่าและสื่อใหม่ในการรายงานข่าวและเป็นช่องทางเผยแพร่ข่าวสาร ทำให้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของสื่อมวลชนไทยที่สามารถลดข้อจำกัดในด้านเวลาและสถานที่ (Pavlik, 1999) รวมทั้งยังมีจุดเด่นด้านความเร็วในการกระจายข่าวสารและเข้าถึงการสื่อสารแบบสองทางที่สร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Logan, 2010; McQuail, 2010; แก้วเทพ และ ชัยขุนพล, 2555) ดังที่ Kolodzy (2013) ระบุไว้ว่าองค์กรข่าวต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การนำเสนอข่าวสารโดยผู้สื่อข่าวจะเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับผู้รับสารให้รอบด้านมากขึ้นในลักษณะที่เป็น Multi-Platform เพื่อเพิ่มทางเลือกให้สอดคล้องกับบริบททางเทคโนโลยีการสื่อสาร แต่ไม่ต้องปรับคุณภาพของเนื้อหาเพียงแต่ปรับเทคนิคการนำเสนอให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสื่อที่นำเสนอ (จันทร์วัฒนากุล, 2555)

สื่อมวลชนไทยเมื่อต้องปรับเปลี่ยนการทำงานครั้งประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับยุคหลอมรวมสื่อ ทำให้ต้องเผชิญกับคำถามเชิงจริยธรรมด้านการรักษามาตรฐานทางวิชาชีพ โดยเฉพาะในยุคที่ทุกคนสามารถเป็นผู้สื่อข่าวได้หมด จึงไม่ควรที่ผู้สื่อข่าวจะยึดความเร็วเพียงเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้รับสารด้วย ทั้งนี้ หยุ่น (2555) กล่าวว่า หากผู้สื่อข่าวเข้าใจผิดคิดว่าความเร็วคือทุกอย่าง โดยมองข้ามความลึกและความกว้าง ก็เป็นแค่ผู้สื่อข่าวที่ไม่ได้ความคิด

พิจารณาแยกแยะข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะในยุคสังคมที่มีข้อมูลจำนวนมาก ทำให้ผู้สื่อข่าวต้องมีคุณภาพในการแยกย่อย วิเคราะห์ ลำดับเรื่อง เสนอเบื้องหลังและแสดงความคิดเห็น เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะฐานันดรที่ 4

ความรุนแรงในการแข่งขันทางธุรกิจเกิดขึ้นทั่วโลก ทำให้ธุรกิจทุกประเภทต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและการบริหารงานให้รวดเร็วเพื่อความอยู่รอดในระยะยาว โดยการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพตั้งแต่กระบวนการผลิต ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีการ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่า ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเกิดการเรียนรู้ พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องดำเนินไปพร้อมกัน สถานการณ์ดังกล่าวการตัดสินใจของแต่ละบุคคลอยู่ในภาวะวิกฤตและสับสนอย่างมากในทางปฏิบัติ อันเป็นจุดบอดหรือความเสื่อม ที่สร้างความถดถอยของมนุษย์ในสังคมไทยที่เกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของสังคม (รุจิธำรงกุล, 2558)

ในฐานะสื่อมวลชนเป็น ‘วิชาชีพ’ (Professional) ที่ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อทั้งทางวิชาชีพและธุรกิจ จึงมีการกล่าวถึงจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวกันอย่างสม่ำเสมอ หลายครั้งพบว่าสาเหตุสำคัญมักเกิดจากการกระทำของผู้ที่ทำงานสื่อมวลชนเอง บางส่วนไม่ทราบว่สิ่งที่กระทำนั้นผิดหรือละเมิดจริยธรรมทางวิชาชีพ การตระหนักถึงจริยธรรมต่อหน้าที่กลับน้อยลง แสดงถึงภาวะสับสนทางระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกับจิตสำนึกทางจริยธรรม จนกลายเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่มุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ (Business Benefit) ส่วนตัวมากกว่าเพื่อสาธารณประโยชน์ (Public Benefit)

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของสื่อมวลชนไทยต่อการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อว่าเป็นอย่างไร ปรากฏอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการสื่อข่าวหรือไม่ การอบรมทางวิชาชีพจะมีผลต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของสื่อมวลชนไทยในการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกเชิงจริยธรรมต่อการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนไทยระหว่างผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมวิชาชีพ

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. สมาคมวิชาชีพทางด้านสื่อมวลชน เพื่อจัดอบรม ส่งเสริม และพัฒนาแก่สื่อมวลชนในการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม
2. นักวิจัย นักวิชาการ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบการวิจัยหรือนำไปสู่การศึกษาหรือต่อยอดต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

แนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแนวความคิดจิตสำนึกเชิงจริยธรรม เพื่ออธิบายการรับรู้ทางจริยธรรมของสื่อมวลชนในการทำงาน ตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกและประเมินข้อมูล การเขียนและรายงานข่าวสาร ตลอดจนผลกระทบภายหลังการนำเสนอข่าว ตามกรอบของสมาคมวิชาชีพวารสารศาสตร์ ยึดหลักของความซื่อสัตย์ การใช้และอ้างอิงแหล่งข่าว การคัดเลือกข่าวตามหลักคุณค่าข่าว อิสระจากอำนาจทางธุรกิจ รายงานข่าวตรงตามข้อเท็จจริงอย่างสร้างสรรค์ ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เคารพความ

เป็นมนุษย์ ไม่ส่อทางกามารมณ์หรือหวังผลประโยชน์ส่วนบุคคล ھرรหษษศรพพพ (2542) และYonelinas (2001) กล่าวว่า จิตสำนึกคือสภาวะการตื่นตัวของมนุษย์ที่สามารถรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและสังคม เกิดขึ้นกับความรู้สึกหรือรับรู้ในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่และควรจะเป็น จิตสำนึกของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับพื้นฐานจิตใจและพื้นฐานความรู้ ส่วนแนวคิดพื้นฐานหลักจริยธรรมที่สื่อมวลชนนำมาปฏิบัติมี 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดมุ่งสู่บุคคล คำนึงถึงผู้รับสารเป็นหลัก การตัดสินใจของสื่อมวลชนใช้ความรู้สึกที่มีลักษณะเป็นอัตวิสัยและความรู้สึกของผู้อื่น เป็นปัจจัยเลือกสรรเรื่องราว 2) แนวคิดมุ่งเน้นเหตุการณ์ ยึดถือข้อเท็จจริงเป็นหลัก ไม่สนใจถึงผลกระทบต่อผู้อื่น แต่รายงานอย่างเป็นกลาง ไม่นำอารมณ์ความรู้สึกเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ซึ่งสื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่โดยยึดจริยธรรมทางวิชาชีพต้องมีเหตุผลมาสนับสนุนการกระทำทุกขั้นตอนของการสื่อข่าวว่าทำไปเพื่อวัตถุประสงค์ใดหรือหลังจากการทำแล้วจะเกิดผลกระทบอย่างไร ซึ่ง Haidt (2001) เรียกว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

Blatt and Kohlberg (1975) ระบุการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมี 3 ระดับคือ 1) จริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์ ยึดตนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับแนวคิดที่มุ่งสู่บุคคลที่ใช้ความรู้สึกตนเองเพื่อตัดสินใจทำงาน 2) จริยธรรมตามกฎเกณฑ์ ยึดกฎหมายและระเบียบสังคม คล้ายแนวคิดที่มุ่งต่อเหตุการณ์ยึดต่อความถูกต้องของข้อเท็จจริงมุ่งหวังให้ผู้รับสารรับรู้ข่าวสารครบถ้วนและรอบด้าน และ3)จริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ ตั้งอยู่บนหลักการที่เป็นนามธรรมเกินกว่าบรรทัดฐานของสังคม สื่อมวลชนไม่คำนึงแค่เพียงตนเองและผู้อื่นแต่มุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกสูงสุดและยกระดับความคิด

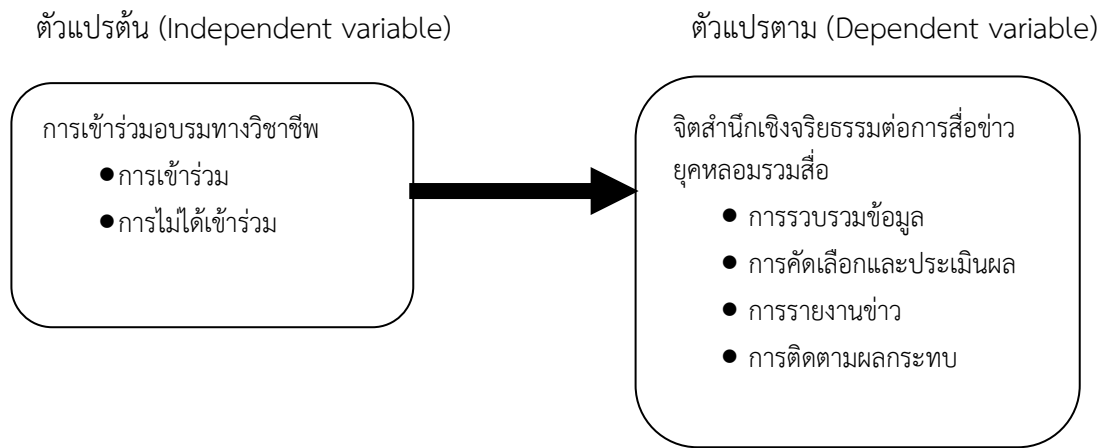
ของสาธารณชนผู้รับสารกลายเป็นสังคมที่อุดมด้วยปัญญา

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็วในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาทำให้องค์กรสื่อทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารองค์กรทั้งการลงทุน เทคโนโลยีและเครือข่าย ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสื่อมวลชนด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เพิ่มขึ้น แต่ยังคงยึดมั่นในภาระของสื่อมวลชนและอุดมการณ์ของสื่อ (เอี่ยมสะอาด, 2561) คือที่มาของแนวความคิดการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ ซึ่งสื่อสามารถเผยแพร่ข่าวในหลายช่องทางทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่ เพื่อลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายให้เกิดประสิทธิภาพของการทำข่าวเพิ่มขึ้น McQuail (2010) อธิบายการเปลี่ยนแปลงในองค์กรข่าวว่า เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงทั้งกระบวนการผลิต การปฏิบัติ เทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละครั้งทำให้เกิดการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงเสมอ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสื่อมวลชน 3 ประการคือ 1) สื่อพัฒนาเข้าสู่ระบบดิจิทัล (Digitalization) 2) โลกาภิวัตน์ (Globalization) ลดความแตกต่างการนำเสนอ เช่น เนื้อหา รูปแบบ ลีลาและวิธีการนำเสนอ และ 3) การพัฒนาเทคโนโลยีโดยนำเสนอรูปแบบการสื่อสารใหม่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีกับเทคนิคที่แตกต่างมารวมกัน เกิดสภาวะการหลอมรวมของสื่อ ปรากฏการณ์เด่นชัดในองค์กรข่าวที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารคือการลดความสำคัญและปริมาณของกระดาษ และประการสำคัญคือธุรกิจสื่อที่มีเพียงสื่อเดียวไม่สามารถนำองค์กรของตนไปสู่ตลาดการสื่อสารในอนาคตได้ จนส่งผลกระทบต่อการรายงานข่าวทั้งระดับองค์กรและผู้ประกอบวิชาชีพ แม้รัฐจะออกกฎหมายมากำกับดูแลให้เกิดความสงบสุขก็ตาม แต่ปัญหาคือกฎหมายกลับไม่

สามารถลงโทษผู้ที่รายงานข่าวสารผ่านสื่อใหม่ได้ แม้ว่าผู้บริหารองค์กรข่าวต่างเชื่อมั่นในความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวว่าต้องกลั่นกรองข้อมูลอย่างระมัดระวังทุกครั้งที่มีรายงานข่าวสารไปยังผู้รับสารก็ตาม ดังที่ อูรธรรมโน (2558) กล่าวว่ากฎหมายไม่สามารถสร้างการปฏิบัติงานของสื่อจากภายใน (จริยธรรมทางวิชาชีพ) มีเพียงบุคลากรในวิชาชีพ ผู้ร่วมวิชาชีพและสังคม ซึ่งเรียกว่า “อารยวัฒนธรรมของสื่อมวลชน” ขณะที่สมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนพิจารณาว่าการอบรมวิชาชีพเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถแก่บุคลากรสื่อมวลชน ช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาระบบการเข้าถึงและการนำเสนอข่าวสาร อีกทั้งช่วยสร้างธรรมาภิบาล ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของสื่อภาคประชาชน รวมถึงการขยายเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม แม้ว่าสื่อมวลชนจะมีหน้าที่นำเสนอข่าวสารสู่สาธารณชนก็ตาม แต่การได้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพจากชมรมหรือสมาคมวิชาชีพก็ยิ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานและสร้างความตระหนักในหลักจริยธรรมวิชาชีพไปพร้อมกัน จึงเป็นการช่วยพัฒนาและสร้างมาตรฐานทางวิชาชีพสื่อมวลชน ตามที่ Cleary (2006) พบว่า บุคลากรสื่อมวลชนอ้างถึงการเข้าอบรมทางวิชาชีพว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทักษะจำเป็นที่ควรได้รับการฝึกอบรมมากที่สุดคือ ข้อมูลประเด็นข่าว ทักษะการทำงานข่าวเบื้องต้น และการอบรมจริยธรรม

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

สำหรับการวิจัยนี้กรอบแนวความคิดการวิจัยแสดงด้วยภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ (Operational definitions)

1. จิตสำนึกเชิงจริยธรรม (Ethical consciousness) หมายถึงการรับรู้ทางจริยธรรมของผู้ที่ทำงานด้านข่าว โดยพิจารณาตามขั้นตอนการทำงานตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกและประเมินข้อมูล การเขียนและการรายงานข่าวสารไปสู่ผู้อ่าน ตลอดจนการติดตามและผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากนำเสนอข่าว ตามกรอบของสมาคมวิชาชีพด้านวารสารศาสตร์ ด้วยการยึดหลักของความซื่อสัตย์ต่อแหล่งข่าว การใช้และการอ้างอิงแหล่งข่าวถูกต้อง การคัดเลือกข่าวตามหลักคุณค่าข่าวอย่างสมดุลเที่ยงธรรม มีอิสระจากอำนาจทางธุรกิจ การรายงานข่าวตรงตามข้อเท็จจริงอย่างสร้างสรรค์ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่เคารพความเป็นมนุษย์ ไม่ส่อทางกามารมณ์ หรือหวังประโยชน์ส่วนตัว

2. การสื่อข่าว (News reporting) หมายถึงขั้นตอนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงหลังจากการ

เผยแพร่ข่าวสารของผู้สื่อข่าว ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกและประเมินข้อมูล การรายงานข่าว และการติดตามผลกระทบ

3. ยุคหลอมรวมสื่อ (Mass media convergence) คือ สภาวะการทำงานที่สื่อมวลชนเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้รับสาร ซึ่งผลิตข่าวสารโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยและรายงานไปยังผู้รับสารในหลายช่องทางทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และสื่อสังคม

4. การอบรมวิชาชีพ (Vocational training) หมายถึง การเข้าร่วมเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติกับหน่วยงานทางวิชาชีพสื่อสารมวลชน เช่น สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย ชมรมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ ชมรมผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตามระยะเวลาที่กำหนดและได้รับวุฒิบัตรหลังจากการเข้าร่วมอบรม

สมมติฐานการวิจัย

1. จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่ออยู่ในระดับปานกลาง
2. จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนไทยระหว่างผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมวิชาชีพแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed method research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ 1) การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อและจริยธรรมทางวิชาชีพและจิตสำนึกของสื่อมวลชน 2) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และ 3) การสัมภาษณ์เจาะลึกจากแบบสัมภาษณ์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ

ประชากรการวิจัยครั้งนี้คือ สื่อมวลชนทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์และสื่อออนไลน์ จำนวน 23 แห่ง ทั้งผู้ที่เข้ารับและไม่ได้เข้าร่วมการอบรมวิชาชีพ การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยใช้วิธีการแบบกลุ่มชั้น (Stratified sampling) ตามประเภทสื่อที่สังกัด จากนั้นจับสลากกำหนดสัดส่วน 7:6:5 ได้กลุ่มตัวอย่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ 14 แห่ง เลือกมา 7 แห่ง จำนวน 75 คน สื่อโทรทัศน์ 22 แห่ง เลือกมา 6 แห่ง จำนวน 65 คน และสื่อออนไลน์จำนวน 23 แห่ง เลือกมา 5 แห่ง จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดคุณสมบัติว่า ต้องปฏิบัติงานในกองบรรณาธิการข่าวและมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 1 ปี จากแต่ละสื่อ ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อวัดจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวในลักษณะสถานการณ์สมมติจำนวน 9 สถานการณ์ โดยทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่า $\alpha = 0.89$ และแบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละสถานการณ์การสื่อข่าวในยุคหลอมรวมสื่อ โดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 200 คน เป็นเพศชาย จำนวน 126 คน (ร้อยละ 67.0) และเพศหญิง จำนวน 74 คน (ร้อยละ 37.0) มีการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 148 คน (ร้อยละ 74.0) เป็นสื่อมวลชนที่ทำงานในสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 75 คน (ร้อยละ 37.5) ประสบการณ์ทำงานในช่วง 6-10 ปีมากที่สุด จำนวน 80 คน (ร้อยละ 40.0) เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพ จำนวน 110 คน (ร้อยละ 55.0) และไม่ได้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ จำนวน 90 คน (ร้อยละ 45.0) โดยอบรมผ่านทางสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จำนวน 54 คน (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือสมาคมนักข่าววิทยุ โทรทัศน์ไทย จำนวน 12 คน (ร้อยละ 13.4) หัวข้อที่เข้าอบรมทางวิชาชีพคือหลักการเขียนและรายงานข่าว จำนวน 42 คน (ร้อยละ 46.7) รองลงมาคือจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 32 คน (ร้อยละ 35.6)

จิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.7486 ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ One-sample t-test มีค่า t เท่ากับ 2.61 ($t_{199} = 5.622, P < 0.05$) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ทั้งนี้เมื่อพิจารณากระบวนการสื่อสารตามสถานการณ์สมมติของสื่อมวลชนไทยทั้งหมดพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดของจิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านการรายงานข่าว ในข้อที่ 6 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และ 3.88) และข้อที่ 7 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และ 4.31) อันดับสองคือ การคัดเลือกและประเมินข้อมูล ในข้อที่ 2 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และ 1.90) และข้อที่ 3 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และ 2.92) อันดับสามคือการรวบรวมข้อมูล ในข้อที่ 1 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และ 2.01) และการติดตามและผลกระทบ ข้อที่ 5 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 และ 1.69) ข้อที่ 8 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 และ 2.12) และข้อที่ 9 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และ 2.55) ดังปรากฏอยู่ในตารางที่ 2

ส่วนจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อสารยุคหลอมรวมสื่อระหว่างผู้ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพ พบว่า มีความแตกต่างกัน ตามผลการทดสอบสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($t_{199}=5.967$, $P<0.05$) ดังปรากฏในตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ยจิตสำนึกในการสื่อสารยุคหลอมรวมสื่อของผู้เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมในเกือบทุกสถานการณ์ตามกระบวนการสื่อสาร จิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อสารยุคหลอมรวมสื่อของผู้ที่เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพ มีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามกระบวนการสื่อสารแยกตามสถานการณ์ พบว่าการรวบรวมข้อมูล และการคัดเลือกประเมินข้อมูล

ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของผู้ที่เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพอยู่ในระดับน้อย แต่การรายงานข่าว ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของผู้เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ดังปรากฏตามตารางที่ 4

การให้เหตุผลทางจริยธรรมในการสื่อสารยุคหลอมรวมสื่อ ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นพ้องกันว่าขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในหลายประการ เช่น ครอบครัวยุทธศาสตร์ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งนี้การให้เหตุผลทางจริยธรรมในการรวบรวมข้อมูล หากมาจากสื่อสังคมออนไลน์ไม่สามารถเชื่อถือได้ เนื่องจากยังไม่มีมาตรการตรวจสอบแหล่งที่มาว่าเป็นความจริง หรือสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดที่ซ่อนเร้น ขณะที่การคัดเลือกและประเมินข้อมูลควรต้องมีความระมัดระวัง เพราะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวหรือครอบครัว ญาติพี่น้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ส่วนการรายงานข่าว เน้นว่าผู้สื่อข่าวต้องนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด โดยเฉพาะการรายงานข่าวเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะควรต้องมีความละเอียดรอบคอบ ไม่มุ่งหวังเพียงความรวดเร็วแต่ต้องสืบหาและตรวจสอบ เพราะมีโอกาสถูกฟ้องร้องเรื่องสิทธิส่วนบุคคล จนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและองค์กรเพื่อป้องกันความเสียหาย ควรปรึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนจะได้ไม่มีปัญหาตามมาภายหลัง

ตารางที่ 1 จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนโดยรวม

ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรม	จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชน			
โดยรวม	t	df	Sig (2 -tailed)	Mean Difference
	5.622	199	0.000*	0.13861

ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรม	N	$\bar{X}$	SD.	Std. Error
โดยรวม	200	2.7486	.49307	0.02465

ตารางที่ 2 จิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนไทย

การสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ	ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรม					
	ผู้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ			ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ		
	($\bar{X}$)	(SD.)	แปลผล	($\bar{X}$)	(SD.)	แปลผล
1. ท่านเพิ่งได้รับข้อมูลและภาพหรือคลิปวิดีโอจากแหล่งข่าวคนหนึ่งจากสื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, โลก, ยูทูบ, ไลน์) ของดาราสาวชื่อดังถูกสามีทำร้ายร่างกาย โดยคิดว่าข้อมูลดังกล่าวน่าจะเป็นความจริงและมีความถูกต้อง จึงรีบเผยแพร่ข่าวทันที	2.67	1.087	ปานกลาง	2.01	0.923	น้อย
2. ท่านได้รับมอบหมายให้ทำข่าวคดีหลานชายวัย 23 ปีข่มขืนยายแท้ ๆ อายุ 72 ปี จะนำเสนอรายละเอียดของข้อเท็จจริงของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายทั้งชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ และภาพประกอบ ในข่าวหรือรายงานพิเศษเพื่อให้ข่าวได้และได้รับสารได้รับข่าวสารครบถ้วน	2.60	1.182	ปานกลาง	1.90	1.003	น้อย
3. ท่านอยู่ระหว่างการติดตามข่าวต้องสงสัยของเจ้าอาวาสวัดหนึ่งที่ ยักยอกเงินทำบุญและรับเลี้ยงดูสีกา ก่อนหน้านั้นผู้สื่อข่าวคู่แข่งเคยนำเสนอข่าวนี้แต่ยังไม่ได้รับการยืนยัน บังเอิญท่านได้รับหลักฐานเป็นคลิปฉากรักระหว่างพระรูปนี้กับสีกาอย่างชัดเจนแต่ภาพนั้นค่อนข้างลามกอนาจาร ซึ่งเป็นหลักฐานชิ้นเดียวที่ยืนยันข่าวในขณะนั้นท่านจะนำเสนอภาพในคลิป	3.08	1.040	ปานกลาง	2.92	1.110	ปานกลาง
4. นักการเมืองหนุ่มหน้าใหม่ไฟแรงกำลังอยู่ระหว่างการลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร เป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์ดีระดับการศึกษาสูงและอุทิศการทำงานเพื่อสังคมมาตลอดแต่ท่านสืบเสาะจากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ว่าเขาเป็นโฮโมเซ็กซ์ชวลอาศัยอยู่กับเพื่อนชายท่านจะรายงานข่าวหรือรายงานพิเศษทันที	2.28	1.006	น้อย	1.79	0.852	น้อยที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ	ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรม					
	ผู้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ			ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ		
	($\bar{X}$)	(SD.)	แปลผล	($\bar{X}$)	(SD.)	แปลผล
5. ท่านทำงานอยู่สำนักข่าวซึ่งกำลังประสบปัญหาการเงินและค้างจ่ายเงินเดือนผู้สื่อข่าวเป็นเวลาสองเดือนแล้ว แหล่งข่าวที่สนิทกับท่านทราบเรื่องเสนอให้เงินเป็นจำนวนสามเท่าของเงินเดือนและกล่าวว่าเป็นการให้ส่วนตัว ซึ่งแหล่งข่าวนี้ไม่ได้เป็นข่าวบ่อยนัก ท่านจะรับเงินนั้น	2.21	1.047	น้อย	1.69	0.885	น้อยที่สุด
6. ท่านกำลังตัดสินใจจะรายงานข่าวการไปรับประทานอาหารของนักการเมืองกับดาราสาวคนหนึ่ง ซึ่งอาจประสบข้อกล่าวหาเรื่องละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และเชื่อว่าผู้สื่อข่าวอื่นอาจนำไปเผยแพร่ก่อน ท่านจึงรอไว้ก่อนนำเรื่องปรึกษาบรรณาธิการข่าวเพื่อทบทวนข้อกฎหมาย แม้ต้องรายงานข่าวช้าไป 1 วันก็ตาม	3.99	1.014	มาก	3.88	0.968	มาก
7. หลังจากท่านรายงานตัวเลขผู้เสียชีวิตจากแผ่นดินไหวและเครื่องบินตกจำนวน 400 คน ต่อมาทราบว่าความเป็นจริงมีผู้เสียชีวิต 300 คน ท่านคิดว่าจำเป็นต้องแก้ไขในวันรุ่งขึ้นทันที	4.42	1.042	มากที่สุด	4.31	0.942	มากที่สุด
8. ท่านจะนำเสนอข่าวการคอร์รัปชันของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงในหน่วยงานรัฐและเอกชน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นเป็นญาติของเพื่อนสนิทท่าน โดยข้อร้องไม่ให้นำเสนอข่าว ท่านตัดสินใจที่ไม่นำเสนอข่าวเพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพที่ยาวนานกับเพื่อนไว้	2.58	1.021	น้อย	2.12	0.925	น้อย
9. ท่านให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวที่เป็นกระแสนิยมโดยการเพิ่มพื้นที่ เวลาและตำแหน่ง เน้นการใช้ภาษาที่หวือหวาและใส่ความรู้สึกลงไปด้วย หวังเพียงเพิ่มผู้ชม ยอดขายและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้รับสาร	2.67	1.087	ปานกลาง	2.55	1.002	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.95	1.04	ปานกลาง	2.55	1.00	น้อย

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อระหว่างผู้เข้าอบรมวิชาชีพ และผู้ที่ไม่ได้เข้าอบรมวิชาชีพ

กลุ่มการเข้าอบรมวิชาชีพ	จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชน		
	t	df	Sig (2-tailed)
ผู้ไม่ได้เข้าอบรมวิชาชีพ ผู้เข้าอบรมวิชาชีพ	5.967	199	0.000

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	SD.	Std. Error
ผู้เข้าอบรมวิชาชีพ	110	2.58	3.934	0.423
ผู้ที่ไม่ได้เข้าอบรมวิชาชีพ	90	2.87	4.531	0.429
รวม	200	2.72	4.230	0.420

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนที่ผู้เข้าและไม่เข้าอบรมวิชาชีพ ตามกระบวนการสื่อข่าวแยกตามสถานการณ์

การสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ	ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรม					
	ผู้เข้าอบรมวิชาชีพ			ผู้ไม่ได้เข้าอบรมวิชาชีพ		
	($\bar{X}$)	(SD.)	แปลผล	($\bar{X}$)	(SD.)	แปลผล
1. การรวบรวมข้อมูล (สถานการณ์ที่ 1)	2.67	1.087	ปานกลาง	2.01	0.923	น้อย
2. การคัดเลือกและประเมินข้อมูล (สถานการณ์ที่ 2-3)	2.84	1.110	ปานกลาง	2.41	1.056	น้อย
3. การรายงานข่าว (สถานการณ์ที่ 4 และ 6-7)	3.56	0.972	มาก	3.33	0.970	ปานกลาง
4. การติดตามและผลกระทบ (สถานการณ์ที่ 5 และ 8-9)	2.49	1.051	น้อย	2.04	1.024	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.89	1.055	ปานกลาง	2.45	0.993	น้อย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่หากพิจารณาตามกระบวนการสื่อข่าวแยกเป็นสถานการณ์ พบว่า การรายงานข่าวมีระดับจิตสำนึกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

ร่วมกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติมที่เน้นว่าผู้สื่อข่าวควรนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามความเป็นจริง หากมีการตรวจพบว่ามีข้อมูลที่ผิดพลาดก็ควรรีบแก้ไขอย่างทันที เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและสังคมรับทราบเรื่องราวที่เป็นจริงจะได้ไม่เกิดความเข้าใจผิด ซึ่งเป็นความรับผิดชอบใน

วิชาชีพและสอดคล้องกับมาตรฐานจรรยาบรรณของสื่อมวลชน หรือกรณีที่เป็นการคัดเลือกและประเมินข้อมูล แม้ว่าจะต้องการให้รายละเอียดข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้รับสารได้รับข่าวสารครบถ้วน แต่การระบุชื่อ นามสกุล ที่อยู่และภาพประกอบของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย จะทำให้ทั้งพวกเขาเหล่านั้น ครอบครัว และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Haidt (2001) และสอดคล้องกับ Kohlberg and Elfenbein (1975) ที่ระบุว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional morality) ที่จะยึดกฎหมายและระเบียบสังคม ซึ่งคล้ายกับแนวคิดที่มุ่งต่อเหตุการณ์ ซึ่งยึดความถูกต้องของข้อเท็จจริง เพื่อมุ่งหวังให้ผู้รับสารได้รับรู้ข่าวสารอย่างครบถ้วนและรอบด้าน รวมทั้งสื่อมวลชนที่มีการใช้เหตุผลระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional morality) โดยบุคคลจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดตามความคิดและเหตุผลของตน ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมแล้ว โดยมักตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง ยุติธรรมและยึดประโยชน์ส่วนรวมหรือสังคมเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเชิงจริยธรรมของสื่อมวลชนแล้ว จะพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของสื่อมวลชนในสถานการณ์ต่าง ๆ ของการสื่อข่าวยุคหลอมรวมสื่อ มีการใช้หลักประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่มุ่งเน้นว่าจริยธรรมที่ดีที่สุดคือ จริยธรรมที่มุ่งนำประโยชน์สุขมากที่สุดให้แก่คนจำนวนมากที่สุดโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงวิธีการ ถือเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามศีลธรรม ทั้งนี้การประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ไม่เพียงแต่ต้องตระหนักถึงจริยธรรมทางวิชาชีพ หากยังต้องคำนึงถึงจริยธรรมเชิงพาณิชย์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเรียกว่า Deontological (Duty-

based) สำคัญคือ เน้นการกระทำตามหน้าที่ที่ยึดความถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดตามมา หรือกล่าวได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นคำตอบว่า การกระทำนั้นถูกหรือไม่ แต่การกระทำขึ้นอยู่กับคนนั้นปฏิบัติ “หน้าที่หรือไม่” การกระทำขึ้นอยู่กับ “สำนึก” ของแต่ละบุคคล เชื่อในเจตนารมณ์ที่ดีงามอย่างเคร่งครัด ถ้าเจตนาดีในตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพบีบบังคับเพียงไร ผลอะไรจะเกิดขึ้นก็ตาม สิ่งที่ต้องการของคนหนึ่ง คือสิ่งที่ถูกต้องของคนทั้งโลก ดังนั้นการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรมคือการตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผล ด้วยมโนสำนึกที่แน่วแน่ว่าสิ่งที่ตนปฏิบัติเป็นสิ่งที่ชอบ (Bocorchert & Stewart, 1986; Immanuel, 2018; Makedon, 2009; Hill, 2013) หรือหลักคุณธรรม เป็นแนวคิดที่มนุษย์มุ่งสรุปสิ่งที่พึงกระทำจากจิตสำนึกผิดชอบชั่วดีมากกว่าจะพิจารณาสรุปจากประสบการณ์ที่สะสมเป็นความรู้หรือผลที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาหรือได้ทำไปแล้ว เป็นการกระทำที่ถูกต้อง (คุณทูลบุตร, 2549) จะเห็นว่าจริยธรรมช่วยสนับสนุนให้เกิดคุณธรรมที่ช่วยให้การประกอบธุรกิจนวัตกรรมเครือข่ายสำเร็จ (Gloor et al., 2018) ตรงกันข้ามกับแนวคิดของ Pathak and Imperiali (1997) ที่เห็นว่า Technology ทำให้มนุษย์มุ่งพิจารณาถึงความต้องการในสังคมเป็นสำคัญ หรือเน้นเลียนแบบโดยสรุปว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องและยอมรับได้ ซึ่งหมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดผลที่ต้องการและพึงปรารถนา คือความสำคัญของความต้องการของตนเองหรือปัจเจกบุคคลและกลุ่ม รวมทั้งข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ของสภาการหนังสือพิมพ์ (2560) ตามหมวด 2 หมวด 3 และหมวด 4 ที่ระบุไว้ว่าต้องยึดข้อเท็จจริง ความถูกต้องและความครบถ้วน ในกรณีที่มีการนำเสนอข่าวที่ผิดพลาดต้องลงพิมพ์ข้อแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ชักช้า

รวมถึงพึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอดธรรมคุณ (2547) ที่ศึกษาถึงความตระหนักของผู้สื่อข่าวต่อจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยส่วนใหญ่มีความตระหนักโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง จากชุดคำถามวัดความตระหนักแบบตรงไปตรงมา แต่เมื่อเพิ่มปัจจัยแทรก ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลา การแข่งขัน ผลประโยชน์ขององค์กรและผลประโยชน์ส่วนตัว ทำให้การตระหนักลดลงอยู่ในระดับปานกลางและลดลงอย่างชัดเจนเมื่อวัดหลักจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์เรื่องความถูกต้องตามความจริง และความน่าเชื่อถือ

ส่วนการอบรมทางวิชาชีพทำให้จิตสำนึกเชิงจริยธรรมของสื่อมวลชนที่เข้าและไม่เข้าอบรมทางวิชาชีพมีความแตกต่างกัน พิจารณาประกอบเหตุผลในแต่ละสถานการณ์ สอดคล้องตามหลักของพอตเตอร์ (Potter, 1965) ที่เสนอกรอบแนวคิดที่เรียกว่า “The Potter Box” ที่ผู้เข้าอบรมวิชาชีพสามารถใช้ในการตัดสินใจต่อการกระทำอย่างมีระบบ ซึ่งหากมีระบบก็นำมาใช้ตัดสินใจได้ โดยสามารถอธิบายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความกระจ่างชัด และตัดสินใจแล้วซ้ำอีกจนเกิดเป็นหลักการของตนเอง พฤติกรรมบางอย่างไม่ต้องนำมาสร้างความชอบธรรมเพราะผิดอย่างชัดเจน หรือไม่สามารถนำมาเป็นข้ออ้างทางวิชาชีพที่จะใช้เป็นข้ออ้างในการละเมิดผู้อื่น รวมทั้ง Lambeth (1992) ที่ยึดหลักจริยธรรมว่าด้วยระบบแห่งการเลือก (Eclectic System of Journalism Ethics) ซึ่งเป็นกฎจริยธรรมที่มีความกระจ่างชัดและเป็นกฎที่ปรับได้ ที่พิจารณาหลักศีลธรรมจากรูปแบบของผลกระทบและหน้าที่ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเน้นว่าจริยธรรมไม่ใช่กล่องสีดำที่จะบีบคนเข้าไปข้างและบังคับให้ปฏิบัติตามระเบียบที่เคยวางไว้

อย่างเคร่งครัด แต่จริยธรรมควรเป็นหลักที่สื่อยอมรับว่าจริยธรรมมีประโยชน์และมีคุณค่า อย่างที่ผู้เข้าอบรมวิชาชีพให้เหตุผลว่าแม้จะต้องทำให้เกิดความขัดแย้งทางความสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีอย่างยาวนาน แต่หากไม่นำเสนอข้อมูลก็จะส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของผู้รับสารและประเทศชาติ โดยเฉพาะความจริงที่ควรยึดความถูกต้องเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ramaprasad et al. (2012) ที่ระบุว่า มุมมองของผู้สื่อข่าวอินเดียต่อจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการทำงานข่าวว่า จริยธรรมที่ดีคือต้องไม่ขโมยความคิดของผู้อื่นและมีการระบุที่มาของแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ทุกครั้ง ขณะที่งานวิจัย Cleary (2006) ก็ระบุว่าสื่อมวลชนมีอาชีพอ้างว่าการเข้าอบรมทางวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยทักษะที่ควรได้รับการอบรมมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข่าว ทักษะการทำงานข่าวเบื้องต้นและทักษะด้านจริยธรรม รวมทั้ง ภูบาล (2549) ก็พบว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมจะเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีกับความถูกต้อง การอบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจก็เป็นปัจจัยโน้มนำให้บุคคลเกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องโดยอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนทั้ง ศาสนา ครอบครัว และสื่อมวลชน แต่ไม่ได้หมายความว่าเมื่อออกไปทำงานแล้วผู้ที่ผ่านการอบรมจะยังคงมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของการสื่อข่าว เพราะมีงานวิจัยที่พบว่าจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้จากตัวแปรอื่น ๆ ตามที่ บุญสมสุขและคณะ (2558) ซึ่งศึกษาเรื่องเกณฑ์การตัดสินใจเชิงจริยธรรมสื่อมวลชนไทย พบว่า ผู้ผลิตสื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ล้วนละเลยจริยธรรม มาจากปัจจัยหลายประการ เช่น บริบทการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี หลักการ

แนวคิดวิชาชีพสื่อมวลชน กระบวนการทำงานของสื่อ เจ้าของและวัฒนธรรมองค์กรสื่อ ทศนคติระหว่างผู้ส่งสารและรับสาร การกำกับดูแลและควบคุมสื่อ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการเสนอข่าวแก่ผู้เสนอข่าวสื่อมวลชนต่าง ๆ

ควรศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมจากกลุ่มนักศึกษาที่เรียนในคณะนิเทศศาสตร์ที่อนาคตจะ

เข้าสู่วิชาชีพสื่อมวลชน ผู้บริหารหรือเจ้าขององค์กรข่าว เพราะบุคคลเหล่านี้ก็ต้องเผชิญกับความรุนแรงในการแข่งขันทางธุรกิจหลายรูปแบบและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติงานทั้งสิ้น รวมทั้งศึกษาของครุวิชาชีพว่ามีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้สื่อมวลชนมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ภายหลังการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อแล้วส่งผลให้องค์กรข่าวนำแนวความคิดการหลอมรวมสื่อมาใช้ในช่องทาง

References

- Blatt, M. M., & Kohlberg, L. (1975). The effect of classroom moral upon children's level of moral judgment. *Journal of Moral Education*, 4(2), 129-161.
- Bocrchert, D. M., & Stewart. (1986). *Exploring ethics*. Collier Macmillan.
- Boonsomsuk, B., Boonsomchart, A., & Pikulparungroch, A. (2558). Ethical criteria of Thai media. *Isara Media Review*, 4(7), 7-22.
- Chanthrawattanakul, S. D. (2555). *Convergence journalism: Principles and concept*. Double Click Press.
- Cleary, J. (2006). From the classroom to newsroom: Professional development in broadcasting journalism. *Journalism and Mass Communication Educator*, 61(3), 254-266.
- Gloor, P. A., Heckman, C., & Makedon, F. (2018). *Ethical issues in collaborative innovation networks*.
<http://ccs.mit.edu/pgloor%20papers/COIN4Ethicomp.pdf>.
- Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: A social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review*, 108(4), 814-834.
- Hassasiripoch, B. (2542). Consciousness. *NIDA Faculty Senate Journal*, 4(1), 71-73.
- Hill, T. E. Jr. (2013). Virtue, rules and justice: Kantian aspirations. *Philosophy in Review*, 33(4), 298-300.
- Iamsaard, L. (2561). *Adaptation of regional media in the media convergence*.
[http://ms.psu.ac.th/comm_integrat/admin/file/\(Convergence\).pdf](http://ms.psu.ac.th/comm_integrat/admin/file/(Convergence).pdf)
- Immanuel, K. (2018). *Immanuel Kant's fundamental principles of the metaphysic of morals*.
<https://study.com/academy/lesson/immanuel-kants-fundamental-principles-of-the-metaphysic-of-morals.html>.
- Kaewthep, K., & Chaikunpol, N. (2555). *News media guide*. Karnpim Limited Partnership.
- Kohlberg, L., & Elfenbein, D. (1975). The development of moral judgment concerning capital punishment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 45(4), 614-640.

- Kolodzy, J. (2013). *Practicing convergence journalism: An introduction to cross media storytelling*. Routledge.
- Kuntonbut, C. (2549). *International Business Administration* (9th ed.) Chulalongkorn University Press.
- Lambeth, E. B. (1992). *Committed journalism: An ethic for the profession* (2nd ed.). Indiana University Press.
- Logan, K. R. (2010). *Understanding news media: Extending Marshall McLuhan*. Peter Lang Publishing, Inc.
- Makedon, A. (2009). Ethical perspectivism and practical perspectives in the classroom. *Philosophical Study of Education*, 2(1), 56-71.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. (6th ed.). Sage Publications.
- Pathak, R., & Imperiali, B. (1997). A dual affinity tag on the 64-k Da Nlt1p subunit allows the rapid characterization of mutant yeast oligosaccharyl transferase complexes. *Arch Biochem Biophys*, 338(1), 1-6.
- Pavlik, J. (1999). *Journalism and new media*. Columbia.
- Phuban, B. (2549). *Alternative: An application of puppet playing video model to develop the second grade student's public mind*. [Unpublished master's thesis]. Srinakharinwirot University.
- Potter, R. B. (1965). *The structure of certain American Christian responses to the nuclear dilemma, 1958-1963* [Unpublished doctoral dissertation]. Harvard University.
- Ramaprasad, J., Lin, Y., & Garrison, B. (2012). Ethical use of new technologies: Where do Indian journalists stand? *Asian Journal of Communication*, 22(1), 98-114.
- Rujithamrongkul, K. (2558). The influence of consciousness, moral, rightness and satisfaction of instructors and students at in business administration line. *Academic Journal Bangkokthonburi University*, 4(2), 70-90.
- Terdthamkun, A. (2547). *Nalistic awareness of professional ethics in Thai newspapers*. [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.
- The National Press Council of Thailand. (2560). *Regulations on ethics of professional newspapers*. <http://www.presscouncil.or.th/th2/content/view/4/8>
- Uwanno, B. (2015). *The future Thai media after the new constitution*. <http://www.presscouncil.or.th/highlight/>
- Yonelinas, A. P. (2001). Consciousness, control and confidence: The 3 CS of recognition memory. *Journal of Experimental Psychology*, 130(3), 360-379.
- Yoon, S. (2555). *The future of news*. Se-ed Education Public Company Limited.